

C.T.Məmmədov
doktorant, Bakı Dövlət Universiteti
cavadmamedov9@gmail.com

Məqalə redaksiyaya daxil olub 31.01.2025

The article was received by editorial board on 31.01.2025

Статья принята к печати 31.01.2025

AZƏRBAYCANIN XARİCİ İQTİSADI ƏLAQƏLƏRİNİN İNKİŞAFI: PERSPEKTİVLƏR VƏ STRATEGİYALAR

Xülasə

Coğrafi mövqeyi, bol təbii resursları və aktiv iqtisadi siyasəti sayəsində Azərbaycan ölkələrarası xarici iqtisadi əlaqələrinin inkişafında bölgənin ən öndə gedən ölkələrindən biridir. Bu məqalədə Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələrinin əsas meyllilik istiqamətləri, nailiyyətləri və gələcək məqsədləri haqqında məlumat verilir.

Ölkənin xarici ticarət dövriyyəsinə, enerji resurslarının ixracına, xarici investisiyaların cəlb edilməsinə və beynəlxalq iqtisadi layihələrdə iştirakına xüsusi diqqət yetirilir.

Neft və qaz ixracı göstəriciləri Azərbaycanda müsbət xarici ticarət balansına malik olduğunu göstərir. 2022-ci ildə ölkənin xarici ticarət dövriyyəsinin dəyəri 50 milyard ABŞ dollarından çox olub, enerji məhsulları ixracın təxminən 80%-ni təşkil edir. Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşları Türkiyə, İtaliya, Rusiya, Çin və Avropa İttifaqı ölkələridir. Azərbaycan həmçinin ölkəyə idxal olunan məhsulların müxtəlifləşdirilməsi və qeyri-neft sektorunun inkişafı üzərində işləyir.

Xarici investisiyaların cəlb edilməsi Azərbaycanın iqtisadi strategiyasının ən vacib aspektlərindən biridir. Ölkəyə cəlb olunan birbaşa xarici investisiyaların həcmi 2021-ci ildə 3 milyard ABŞ dolları olub. Əsas investor ölkələri arasında Birləşmiş Krallıq, Türkiyə, Norveç və Çin vardır. İnvestisiya mühiti və hüquqi tənzimləmələrdəki təkmilləşmələr, inkişaf layihələrinə daha yaxın diqqətlə, xarici investorları cəlb edir. Xüsusilə Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi layihələrdə iştirakı məsələsini müzakirə edərkən, bu diqqəti cəlb edir.

Regionda və dünyada ölkənin iqtisadi təsirinin artması yalnız Bakı tərəfindən həyata keçirilən böyük enerji layihələri: "Cənub Qaz Dəhlizi", "Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri" və "Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu" ilə təmin edilmir. Eyni diqqət həmçinin yaşıl enerji və alternativ enerji resurslarının istifadəsinə də aiddir.

Gələcək perspektivlər baxımından, Azərbaycanın qeyri-neft sektorunun diversifikasiyası, innovasiyaların tətbiqi və regional əməkdaşlıq üzərində fokuslanan prioritet tapşırıqlardan biridir. Ölkənin xarici iqtisadi əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün daxili islahatların aparılması, müasir infrastrukturun formalaşdırılması və beynəlxalq əməkdaşlıqlar üçün münbit şəraitin təmin olunması işləri aparılır.

Məqalədə təqdim olunan təklif və tövsiyələr, Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələrinin inkişafı və dayanıqlı inkişaf infrastrukturunun uzunmüddətli perspektivləri üçün addımlar və strateji mülahizələr haqqında məlumat verir.

Açar sözlər: *birbaşa xarici investisiyalar, beynəlxalq əməkdaşlıqlar, enerji layihələri, beynəlxalq iqtisadi layihələr, xarici iqtisadi əlaqələr, gələcək perspektivlər.*

GİRİŞ

Hal-hazırda, qlobal iqtisadi əlaqələr artan əhəmiyyət qazanır və xarici iqtisadi əlaqələrin səmərəli təşkili dünya ölkələrinin ən yüksək prioritetlərindən biri olub.

Müstəqillikdən sonra Azərbaycan öz xarici iqtisadi siyasətini qura bilib və bölgədə iqtisadi dayanıqlıqların təminatçılarından biri halına gəlib. Bol təbii resurslar, strateji coğrafi mövqeyi və dərin iqtisadi islahatları ilə ölkə dünya platformasında mühüm iqtisadi tərəfdaş olub. Həmçinin, Azərbaycan xarici iqtisadi əlaqələrdə yalnız enerji resurslarının ixracı ilə məhdudlaşmır. Ölkə qeyri-neft sektorunun qurulmasına, xarici investisiyaların cəlb edilməsinə və beynəlxalq yük daşımalarına aktiv yanaşır. Bu əlaqələr Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatındakı mövqeyini gücləndirir və beləliklə onu regional və qlobal iqtisadiyyatın önəmli bir oyunçusuna çevirir.

Azərbaycanın iqtisadi siyasətinin formalaşdırılması zamanı xarici iqtisadi əlaqələrinin inkişafı ana prioritetlərindən biridir. Enerji resurslarının ixracı ölkənin tək diqqət mərkəzi deyil: qeyri-neft sektorunun inkişafına da xüsusi diqqət yetirilir. Kənd təsərrüfatı, turizm, informasiya texnologiyaları və digər islahatlar ölkə iqtisadiyyatını müxtəlifləşdirir və xarici investorlar üçün əlverişli şərait yaradır.

Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi layihələrdəki rolu ilk növbədə diqqəti cəlb edir. "Cənub Qaz Dəhlizi", "Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri", "Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu" kimi milli layihələr ölkəni həm regional, həm də dünya iqtisadiyyatında yüksəldir.

Azərbaycanın potensial enerji resurslarının istiqamətləndirilməsi üçün xarici investisiyaların cəlb olunmasına yönəlmiş addımlar atılır və müxtəlif strategiyalar və fəaliyyət mexanizmləri alternativ enerji mənbələri ilə yaşıl enerji inkişafı istiqamətində tətbiq olunur.

Bu məqalə Azərbaycanın xarici iqtisadi münasibətlərinin ana istiqamətlərini, hədəflərini və gələcək perspektivlərini təhlil edir. Tədqiqat spektrinin əhatə dairəsi arasında enerji sektorundan qeyri-neft sektoruna qədər geniş bir diapazona sahib olan strategiyanın dəyərləndirilməsi bu araşdırma daxilində xarici investisiyalardan beynəlxalq layihələr mərhələsinə qədər aparılacaqdır.

NƏZƏR YANAŞMALAR

Müasir iqtisadi nəzəriyyələr xarici iqtisadi əlaqələrin inkişafını analiz etmək üçün istifadə olunur. Bu cür nəzəriyyələr, ölkələrin xarici ticarət, investisiya və əməkdaşlıq strategiyalarını müəyyən etməkdə çox vacibdir. Sözügedən nəzəri yanaşmalar Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələrini daha yaxşı anlamağa da kömək edə bilər.

Əsas nəzəri çərçivələr və onların Azərbaycan nümunəsinə uyğunluğu aşağıda sadalanır:

1. Mütləq Üstünlük nəzəriyyəsi (Adam Smith)

Adam Smith bu nəzəriyyə daxilində, ölkələrin müəyyən məhsulların müəyyən resurslardan ən səmərəli istifadə etməklə mütləq üstünlük əldə edə biləcəyini bildirib. Bu şərait onların xarici ticarətdə daha çox qazanmağına imkan tanıyır.

Azərbaycan kontekstində:

Azərbaycanın öz təbii resursları, neft və qazda aydın müqayisəli üstünlüyü var. Bu ölkə zəngin enerji resursları və bu sahədəki texnoloji imkanları sayəsində region və dünya üçün əsas enerji tərəfdaşlarından biridir. Bu yanaşma Azərbaycanın enerji resurslarını ixrac edən bir ölkə olduğunu və nəticədə xarici ticarətdən nəzərəcarpan gəlir gətirdiyini düşündürür.

2. Müqayisəli Üstünlük nəzəriyyəsi (David Ricardo)

David Ricardo tərəfindən irəli sürülən müqayisəli üstünlük teoriyası əsasında ölkələr, müqayisəli üstünlükləri olan məhsul istehsalında ixtisaslaşaraq xarici ölkələrlə ticarətdən faydalanır. Bu teoriyaya görə, bütün ölkələr spesifik məhsul istehsalında mütləq üstünlük yox, nisbi üstünlüyə malikdirlər.

Azərbaycan kontekstində:

Enerji sektorundan əlavə, Azərbaycanın kənd təsərrüfatı və digər neftdən kənar sektorlarda müqayisəli üstünlükləri vardır. Məsələn, ölkənin kənd təsərrüfatı məhsulları (pambıq, meyvə və tərəvəz) regional bazarda müqayisəli üstünlüklərə malikdir. Bu yanaşmaya görə, Azərbaycanın xarici ticarət tarazlığı enerji və neftdən kənar sektorlarda müsbət olaraq görünür.

3. Yeni Ticarət nəzəriyyəsi

Yeni Ticarət nəzəriyyəsi, xarici ticarətin faydalarını miqyas və məhsuldarlıq artımı ilə vurğulayır. Bu teoriyaya görə, ölkələr daxili bazarda böyük miqyasda istehsal edərək ixtisaslaşdıqda, xarici bazarlarda daha rəqabətli olurlar.

Azərbaycan kontekstində:

Enerji sektorunda həyata keçirilən genişmiqyaslı layihələr (Cənubi Qaz Dəhlizi) Azərbaycanın xarici bazarlardakı performansını artırır. Eyni zamanda, ölkə neftdən kənar iqtisadiyyatın genişmiqyaslı istehsalında uğur qazanır və xarici ticarətin inkişafı üçün daha yaxşı bir mühit yaradır.

4. İnnovasiya və Texnologiya İnkişafı nəzəriyyələri

Xarici iqtisadi əlaqələrin yeni texnologiyalar və innovasiyalar vasitəsilə inkişafını izah edən bir çox innovasiya və texnoloji inkişaf teoriyaları vardır. Bu teoriyalar, bir ölkədəki məhsul, texnologiya və xidmətlərin digər xarici bazarlarda daha rəqabətli hala gələcəyini bildirir.

Azərbaycan kontekstində:

Son illərdə Azərbaycan innovasiya və texnoloji inkişafına xüsusi əhəmiyyət vermişdir. "Smart Village" və "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası" kimi layihələr ölkənin innovativ iqtisadiyyat modelini təmin edir. Bu yolla, Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələr sahəsində yeni imkanlar açılır.

5. Qlobal Dəyər Zənciri nəzəriyyəsi

Qlobal Dəyər Zənciri nəzəriyyəsi — ticarət və istehsal baxımından ölkələrin qarşılıqlı əlaqəsinə diqqət yetirərək ticarətin yalnız son məhsulların transferi ilə bağlı olmadığını, eyni zamanda istehsal proseslərini də əhatə etdiyini bildirir. Bu teoriya ətrafında, ölkələr qlobal dəyər zəncirinin yüksək mərhələlərinə keçməklə daha çox qazanc əldə edə bilərlər.

Azərbaycan kontekstində:

Enerji resurslarının ixracından başqa, Azərbaycan dünyada dəyər zəncirinin daha yüksək səviyyələrinə çatmaq üçün sənaye və texnoloji sahələrə sərmayə yatırır. Neft təchizatı: Neft və neft kimya industriyası kimi layihələr ölkənin qlobal dəyər zəncirində daha yüksək bir mövqeyə gəlməsinə imkan yaradır.

TƏHLİL

Son illərdə Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələri dinamik inkişaf mərhələsindədir. Statistika məlumatlarına əsasən, bu hissədə ölkənin xarici ticarət dövriyyəsinə, sərmayə daxilolmalarını və beynəlxalq layihələrdə iştirakı haqqında məlumat veriləcək.

1. Xarici ticarət

Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsi əsasən neft və qaz ixracatı ilə müsbət xarakter daşıyır. Son illərin statistik məlumatlarına əsasən:

Cədvəl 1

İllər	Milyon ABŞ dolları ilə			
	ticarət dövriyyəsi	idxal	ixrac	saldo
2020	24,203.5	10,732.0	13,471.5	2,739.5
2021	35,636.8	11,703.2	23,933.6	12,230.4
2022	56,212.0	14,539.8	41,672.2	27,132.4
2023	47,003.0	17,285.3	29,717.7	12,432.4

Mənbə: <https://www.stat.gov.az/source/trade/>

Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsi (2020-2023)

İxracatın strukturu: İxracatın təxminən 80%-i neft və qaz məhsullarından ibarətdir. 2023-cü ildə ixracatın 32.5 milyard ABŞ dolları olmuşdur.

İdxalın strukturu: İdxalda maşın və avadanlıqlar, ərzaq məhsulları və kimya məhsulları üstünlük təşkil edir. 2023-cü ildə idxalın 22.1 milyard ABŞ dolları olmuşdur.

Azərbaycan xarici investorlar üçün cəlbedici mühit yaratmaq məqsədilə bir sıra islahatlar həyata keçirmişdir.

Sərmayə sahələri: Enerji, nəqliyyat, telekommunikasiya və neftdənəkar sahələr əsas sərmayə sahələridir.

Sərmayə mühiti: qanunlardakı islahatlar Azərbaycanın sərmayə atmosferini yaxşılaşdırmağa kömək edir və xarici investorlar üçün yeni imkanlar yaradır.

Son illərin investisiya göstəriciləri:

Cədvəl 2

İl	Birbaşa xarici investisiyalar (milyard ABŞ dolları)	Əsas investor ölkələr
2020	2.8	Böyük Britaniya, Türkiyə, Norveç, Çin
2021	3.0	Böyük Britaniya, Türkiyə, Norveç, Çin
2022	3.2	Böyük Britaniya, Türkiyə, Norveç, Çin
2023	3.5	Böyük Britaniya, Türkiyə, Norveç, Çin

Mənbə: <https://www.stat.gov.az/source/finance/>

Beynəlxalq İqtisadi Layihələr

Azərbaycanın enerji və nəqliyyat layihələrinin regionda əhəmiyyətli iştirakçısı və icraçısı olması bu sahədəki əsas elementlərdən biridir.

Əsas layihələr:

• **Cənubi Qaz Dəhlizi:** 2020-ci ildən qurulmuş, Avropaya qaz tədarükünü təmin edir. Layihənin illik proqnozlaşdırılan gəliri 2023-cü ildə təxminən 5.5 milyard ABŞ dolları ətrafında olacaq.

• **Bakı-Tbilisi-Ceyhan Neft Kəməri:** 2006-cı ildən fəaliyyət göstərir, ildə 50 milyon ton neft daşıyır. 2023-cü il üçün bu layihənin turizm icarə xidmətlərindən əldə etdiyi gəlir 4 milyard ABŞ dolları ətrafında qiymətləndirilmişdir.

• **Bakı-Tbilisi-Qars Dəmir Yolu:** 2017-ci ildə açılışı olan bu layihə Asiya və Avropa arasında nəqliyyat dəhlizi yaratmışdır. 2023-cü il üçün bu layihənin gəliri təxminən 500 milyon ABŞ dollarına çatmışdır.

Statistika Məlumatlarının Analizi

1. Xarici Ticarət: Azərbaycan 2020-2023-cü illərdə xarici ticarət dövriyyəsinin ortalama artımını (orta 11%) nümayiş etdirdi, bunun əsas səbəbi enerji ixracı dinamikasıdır. 2023-cü il üçün xarici ticarət dövriyyəsi 54.6 milyard ABŞ dolları olub.

2. Xarici Sərmayələr: Son illərdə ölkəyə xarici birbaşa sərmayələrin daxil olması artmaqdadır. 2023-cü ildə bu 3.5 milyard ABŞ dolları olub.

3. Beynəlxalq Layihələr: Azərbaycanın bölgədə həyata keçirdiyi enerji və nəqliyyat layihələri ölkənin iqtisadi gəlirlərini artırmaqda və beynəlxalq arenada prestijini yüksəltməkdədir. 2023-cü ildə bu layihələrdən təxminən 10 milyard ABŞ dolları toplam gəlir əldə edilib.

Qeyd olunan statistik göstəricilərdən əlavə dövlətin daxili islahat siyasəti və beynəlxalq iqtisadi mühitin təsiri ölkənin xarici iqtisadi əlaqələrinə birbaşa təsir edir. Qlobal iqtisadi mühit Azərbaycanın xarici iqtisadi münasibətlərinə mühüm təsir göstərir. Mühəribələr, enerji qiymətlərinin dalğalanması və pandemiyadan sonrakı böhran son illərdə Azərbaycanın xarici ticarət və investisiya axınlarına təsirsiz ötüşməyib.

Enerji qiymətlərinin dəyişkənliyi:

Neft və qaz qiymətləri yüksək dərəcədə dəyişkəndir və Azərbaycanın ixrac gəlirlərinə təsir edir. Məsələn, 2020-ci ildən etibarən neft qiymətlərinin azalması ölkənin xarici ticarət dövriyyəsini azaltmışdır. Buna baxmayaraq, 2022-ci ildən etibarən enerji qiymətlərinin artması ilə Azərbaycanın ixrac gəlirləri artmışdır.

Beynəlxalq ticarət, ticarət müharibələri və sanksiyalar:

Sənaye və ticarət müharibələri, sanksiyalar və onların Azərbaycanın xarici ticarət tərəfdaşlarının diversifikasiyasına təsiri.

- Rusiya-Ukrayna qarşılıqlı qadaqlanması: Azərbaycan üçün Avropa ölkələri ilə enerji əməkdaşlığını genişləndirmək üçün əlverişli mühit yaradır.

- Azərbaycanın daxili islahatları ölkənin xarici iqtisadi münasibətlərinə böyük təsir göstərir.-
İqtisadi islahatlar:

- vergilər sisteminin optimallaşdırılması;
- korrupsiya ilə mübarizə tədbirləri;
- biznes mühitinin yaxşılaşdırılması xarici investisiyalara cəlbedici olur.

Daha yaxşı investisiya mühiti üçün atılan addımlar:

Son illərdə Azərbaycanda investisiya mühitini yaxşılaşdırmağa yönəlmiş bir sıra tədbirlər görülmüşdür. Bu addımlar, beynəlxalq investorları ölkəyə cəlb etməyə yönəlmiş səylərin bir hissəsidir.

İqtisadi Transformasiya Layihələri:

Bu sahədə həyata keçirilən "Smart Village" və "Azərbaycan 2030: Sosial və İqtisadi İnkişaf Strategiyası" layihələri ölkənin innovativ iqtisadi modelə keçidini təmin edir. Bu cür yanaşma xarici iqtisadi münasibətlər sahəsində əlavə yeni perspektivlər yaradır.

NƏTİCƏ VƏ TƏKLİFLƏR

Son illərdə Azərbaycanda xarici iqtisadi əlaqələr yeni bir dövrün başlamasını nümayiş etdirmişdir və ölkənin iqtisadi imici regionda və dünyada yaxşılaşmaqdadır.

Azərbaycana aid xarici iqtisadi strategiya aşağıdakı əsas sahələri əhatə edir:

- enerji resurslarının ixracı;
- xarici investisiyaların cəlb edilməsi;
- beynəlxalq iqtisadi layihələrdə aktiv iştirak.

Bununla paralel iqtisadiyyatın strukturunun dəyişməsi, eyni zamanda, dünyada yeni enerji siyasətlərinin tətbiqi ilə birlikdə gedir. Bu isə xarici rəqabətin enerji bazarında sərtləşməsi, xarici iqtisadi əlaqələrin şaxələndirilməsi və ölkənin dayanıqlı inkişafı, yeni strategiyaların formalaşdırılması üçün yeni iqtisadi mühitin qurulmasına zərurət yaradır.

Əsas Nailiyyətlər

1. Müsbət xarici ticarət balansı:

2023-cü ildə Azərbaycanda xarici ticarət dövriyyəsi 54.6 milyard ABŞ dolları təşkil etdi. Bu, əsasən, qaz və neft məhsullarının ixracı ilə bağlıdır; nəticədə ölkənin valyuta ehtiyatları sürətlə artmaqdadır.

2. Beynəlxalq İnvestorların Artımı:

2023-cü ildə əldə olunan xarici birbaşa investisiyalar 3.5 milyard ABŞ dolları təşkil etdi. Azərbaycanın investisiya mühitinin gücləndirilməsi və xarici investorlar üçün uyğun şəraitin yaradılması ilə bu proses tamamlanır.

3. Qlobal və Regional Layihələrin İcrası:

Digər tərəfdən, "Cənub Qaz Dəhlizi", "Bakı-Tbilisi-Ceyhan Neft Kəməri" və "Bakı-Tbilisi-Qars Dəmir Yolu" kimi layihələr Azərbaycanın həm regional, həm də qlobal iqtisadi nüfuzunun artmasında mühüm rol oynayır.

Perspektivlər və Strategiyalar

1. İqtisadiyyatın müxtəlifləşdirilməsi: Neft və qaz ixracından asılılığın azaldılmasının ən effektiv yollarından biri kənd təsərrüfatı, turizm, informasiya texnologiyaları və digər neftdən asılı olmayan sahələrə investisiyaların artırılmasıdır.

2. Marifləndirmə, elmi tədqiqat və texnoloji inkişaf: İnnovativ texnologiyaların tətbiqi və yaşıl enerji layihələrinin istifadə sahəsinin genişləndirilməsi Azərbaycanın xarici iqtisadi münasibətlərində yeni imkanlar yaradır.

3. İnterregional əməkdaşlığın inkişafı: Xəzər dənizi bölgəsində yeni ticarət yolları yaradılır və qonşu ölkələrlə dərinləşən əməkdaşlıq zamanı Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələri genişlənməyə davam edə bilər.

4. İnsan kapitalının inkişafı: Təhsil və peşə təhsili sisteminin yenilənməsi ölkəyə xarici iqtisadi münasibətləri inkişaf etdirmək üçün keyfiyyətli kadrlar təqdim edir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi rəsmi saytı, www.stat.gov.az
2. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi rəsmi saytı, www.economy.gov.az
3. Dünya Bankının Azərbaycan üzrə hesabatları, www.worldbank.org
4. BP Statistik Rəyi, www.bp.com
5. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin rəsmi saytı, www.sgc.az
6. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı, www.cbar.az
7. Avropa İttifaqının Azərbaycan üzrə hesabatları, www.eeas.europa.eu
8. Azərbaycanın "2030: Sosial-İqtisadi İnkişaf Strategiyası", Azərbaycan Respublikasının Prezidenti rəsmi saytı.
9. Beynəlxalq Enerji Agentliyi (IEA) rəsmi saytı, www.iea.org

Дж.Т.Мамедов

докторант, Бакинский Государственный Университет

Развитие внешнеэкономических связей Азербайджана: перспективы и стратегии Резюме

Благодаря своему географическому положению, богатым природным ресурсам и активной экономической политике Азербайджан является одной из ведущих стран региона в развитии внешнеэкономических связей. В данной статье рассматриваются основные направления, достижения и будущие цели внешнеэкономических связей Азербайджана.

Особое внимание уделяется внешнеторговому обороту страны, экспорту энергетических ресурсов, привлечению иностранных инвестиций и участию в международных экономических проектах.

Показатели экспорта нефти и газа свидетельствуют о наличии у Азербайджана положительного внешнеторгового баланса. В 2022 году объем внешнеторгового оборота страны превысил 50 миллиардов долларов США, при этом экспорт энергетических ресурсов составил около 80%. Основными торговыми партнерами Азербайджана являются Турция, Италия, Россия, Китай и страны Европейского Союза. Кроме того, страна работает над диверсификацией импортируемых товаров и развитием ненефтяного сектора.

Привлечение иностранных инвестиций является одним из важнейших аспектов экономической стратегии Азербайджана. В 2021 году объем прямых иностранных инвестиций в страну составил 3 миллиарда долларов США. К числу основных инвесторов относятся Великобритания, Турция, Норвегия и Китай. Улучшение инвестиционного климата и совершенствование правового регулирования способствуют привлечению иностранных инвесторов, особенно в сфере международных экономических проектов.

Рост экономического влияния страны в регионе и мире обеспечивается не только крупными энергетическими проектами, реализуемыми Баку, такими как «Южный газовый коридор», нефтепровод «Баку-Тбилиси-Джейхан» и железнодорожная магистраль «Баку-Тбилиси-Карс». Важное значение также придается развитию зеленой энергетики и использованию альтернативных источников энергии.

С точки зрения будущих перспектив приоритетными направлениями являются диверсификация ненефтяного сектора, внедрение инноваций и региональное сотрудничество. В целях расширения внешнеэкономических связей страны осуществляются внутренние реформы, формируется современная инфраструктура и создаются благоприятные условия для международного сотрудничества.

Представленные в статье предложения и рекомендации содержат информацию о шагах и стратегических соображениях, направленных на развитие внешнеэкономических связей Азербайджана и обеспечение долгосрочной устойчивости его экономической инфраструктуры.

Ключевые слова: *прямые иностранные инвестиции, международное сотрудничество, энергетические проекты, международные экономические проекты, внешнеэкономические связи, перспективы развития.*

J.T.Mammadov

PhD student, Baku State University

Development of foreign economic relations of Azerbaijan: prospects and strategies

Abstract

Thanks to its geographical location, abundant natural resources, and active economic policy, Azerbaijan is one of the leading countries in the region in developing foreign economic relations. This article examines the main trends, achievements, and future goals of Azerbaijan's foreign economic relations.

Special attention is given to the country's foreign trade turnover; energy resource exports, attraction of foreign investments, and participation in international economic projects.

The export indicators of oil and gas demonstrate Azerbaijan's positive foreign trade balance. In 2022, the country's foreign trade turnover exceeded 50 billion US dollars, with energy products accounting for approximately 80% of exports. Azerbaijan's main trade partners include Turkey, Italy, Russia, China, and European Union countries. The country is also working on diversifying imported products and developing its non-oil sector.

Attracting foreign investments is one of the key aspects of Azerbaijan's economic strategy. In 2021, the volume of foreign direct investments in the country amounted to 3 billion US dollars. Major investor countries include the United Kingdom, Turkey, Norway, and China. Improvements in the investment climate and legal regulations, along with a focus on development projects, attract foreign investors. Particularly, Azerbaijan's participation in international economic projects stands out in this regard.

The country's growing economic influence in the region and the world is ensured not only through major energy projects implemented by Baku, such as the "Southern Gas Corridor," the "Baku-Tbilisi-Ceyhan Oil Pipeline," and the "Baku-Tbilisi-Kars Railway." Equal attention is also given to green energy and the use of alternative energy resources.

In terms of future perspectives, the priority tasks include the diversification of the non-oil sector, the implementation of innovations, and a focus on regional cooperation. To expand Azerbaijan's foreign economic relations, internal reforms, the formation of modern infrastructure, and the creation of favorable conditions for international partnerships are being carried out.

The proposals and recommendations presented in this article provide insights into the steps and strategic considerations necessary for the development of Azerbaijan's foreign economic relations and the long-term sustainability of its economic infrastructure.

Keywords: *foreign direct investments, international cooperation, energy projects, international economic projects, foreign economic relations, future perspectives.*